

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่งประการหนึ่ง ที่มีส่วนสำคัญทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขได้ สามารถเกื้อกูลการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้านของประเทศ (สมนึก นนธิจันทร์, 2535, หน้า 1) การศึกษาจึงถือเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งในการที่จะพัฒนา สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและเป็นส่วนหนึ่งในการที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสังคมในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี เนื่องจากในปัจจุบันการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้มนุษย์ได้มีการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต เริ่มตั้งแต่การวางรากฐานในการพัฒนาการของชีวิตที่เริ่มต้นขึ้น มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาศักยภาพขีดความสามารถของตนเอง ให้มีความพร้อมที่จะดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างปกติสุข ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันได้ รวมทั้งเป็นพลังที่จะสร้างสรรค์การพัฒนาตนเอง และประเทศชาติให้มีความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืนได้

ในปัจจุบันรัฐบาลมีความเชื่อมั่นพื้นฐานว่า การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญยิ่งในการที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้ทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคตและมีความเชื่อว่าการศึกษที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองของประเทศจะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย ทั้งยังสร้างความสมดุลและความกลมกลืนของการพัฒนาระหว่างด้านต่าง ๆ ได้ รัฐบาลจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาทั้งในแง่ของหลักการ ความมุ่งหมาย นโยบายและแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไทยให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์เหมาะสมแก่กาลเวลาและบริบทของสังคมไทย ด้วยเหตุนี้รัฐบาลทุกสมัยจึงได้ทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากเพื่อพัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุดแก่ประชาชนชาวไทย อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องอาศัยปัจจัยและทรัพยากรในการจัดการศึกษาซึ่งมาจากหลายแห่งด้วยกัน คือ รัฐบาล เอกชน หรือชุมชนในท้องถิ่น (ธนาคารกสิกรไทย, 2540, หน้า 54) ดังนั้นในกระบวนการพัฒนาการจัดการศึกษานั้นจึงควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้เข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษาทั้งร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมติดตามประเมินผลการพัฒนาเพื่อให้การพัฒนาการด้านการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศต่อไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545) มาตรา 8 และมาตรา 9 ได้คำนึงถึงหลักการของการกระจายอำนาจ และการจัดสรรอำนาจหน้าที่ในแต่ละระดับขององค์กรที่มีหน้าที่ในการบริหารด้านการศึกษา คือ ส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษา โดยเฉพาะการกำหนดอำนาจหน้าที่ในส่วนกลาง ให้มีหน้าที่เพียงกำหนดนโยบายแผนการสนับสนุน ส่งเสริมทรัพยากรการศึกษา การติดตาม ประเมินผลและควบคุมคุณภาพมาตรฐานการศึกษา มาตรา 40 ได้กล่าวว่า ให้มีคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่ในการกำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ ตามหลักการและเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาไทย ซึ่งมุ่งเน้นให้มีการจัดการศึกษาเพื่อคนทั้งมวลและให้สังคมทั้งมวลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ และมีมาตรฐานสากล ทุกระดับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545, หน้า 24-25)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545)ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษายังได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา โดยยึดหลักการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามมาตรา 8 (2) จัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคมอื่น ตามมาตรา 9 (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคล ในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ตามมาตรา 24 (6) ให้คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา 40ให้หน่วยงานทางการศึกษา ระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนำประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญา ท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษา ตามมาตรา 57 ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชนองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถานสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่าย ทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น ตามมาตรา 58 (2) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 , หน้า 6 – 33)

จากแนวคิดการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและการจัดการศึกษาแบบรวมศูนย์อำนาจจากส่วนกลางให้มีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น โดยจัดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายและได้มีการตราเป็นกฎหมายขึ้นคือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับแรกของไทย และได้กำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ซึ่งโครงสร้างของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบนี้ กำหนดให้มีคณะกรรมการอย่างน้อยสถานศึกษาละเจ็ดคน แต่ไม่เกินสิบห้าคนซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิโดยให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการ และเลขานุการ การได้มาของคณะกรรมการให้โรงเรียนประกาศรับผู้แทนดังกล่าว เว้นผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ผู้บริหารคัดเลือกไม่เกิน 4 คน จากนั้นให้ผู้แทนดังกล่าวคัดเลือกกันเอง ให้เหลือผู้แทนละไม่เกิน 2 คน และเลือกประธานและรองประธานคณะกรรมการจากคณะกรรมการ รวมทั้งคำนึงถึงว่าจำนวนและสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นสตรีมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของคณะกรรมการทั้งหมด โดยกำหนดคุณสมบัติไว้ 4 ประการ คือ 1) เป็นผู้สนใจในการพัฒนาการศึกษา 2) เป็นผู้มีความประพฤติดี 3) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย 4) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด

โดยให้มีหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ดังนี้ 1) กำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาของสถานศึกษา 2) ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา 3) ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสารหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น 4) กำกับและติดตามการดำเนินการตามแผนของ สถานศึกษา 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน 6) ส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ 7) เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา 8) ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการ ศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ร่วมสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ 9) เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนใน

การพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น 10) ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน 11) แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร 12) ปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 38 แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รวมทั้งอำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลที่เกิดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, หน้า 27 – 41)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า มีการกำหนดบทบาทของคณะกรรมการให้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในเรื่องใหม่ ๆ หลายประการ เช่น การกำกับติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา การดูแลเด็กด้อยโอกาส ดูแลเด็กพิการ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ การพิทักษ์สิทธิเด็ก การให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การส่งเสริมด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและชุมชน รวมไปถึงการให้นักเรียนมีโอกาสดแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาของคณะกรรมการ ซึ่งในส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ของนักเรียนโดยตรง สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้คณะกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างเต็มที่เกือบทุกด้านโดยเฉพาะด้านส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน จึงเห็นได้ว่าบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานดังกล่าว นอกจากจะมีคุณลักษณะพื้นฐานและคุณลักษณะด้านวิชาชีพที่บ่งชี้ถึงความเป็นผู้นำ ความเป็นนักบริหาร นักวางแผนจัดการ และนักนิเทศ จึงจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดแล้ว ควรจะต้องมีความพร้อมทั้งในด้านความสามารถรวมถึงความเต็มใจที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการด้วย จึงจะสามารถทำให้ภารกิจสำเร็จได้

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร และครู ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ทั้งในลักษณะของการวางแผนงานและการปฏิบัติงานร่วมกันจำเป็นจะต้องมีความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจน เนื่องจากการบริหารและการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้น จะมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำหน้าที่ในการกำกับดูแล สนับสนุนและส่งเสริม โดยมีผู้บริหารของสถานศึกษาซึ่งเป็นเลขานุการ คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้นำนโยบายและกฎเกณฑ์ที่กำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้ตัดสินใจสั่งการภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ๆ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของการดำเนินการจัดการศึกษา และการดำเนินงานของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น

พื้นฐาน จำเป็นต้องมีการประสานแนวคิดในฐานะที่เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเข้าให้เป็นแนวคิดเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน กระบวนการทำงานที่มีความสอดคล้องกัน ซึ่งระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาในการมีส่วนร่วมในการบริหารงานไว้อย่างชัดเจน จากบทบาทหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้นั้น จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ถูกมอบหมายให้มีหน้าที่และความรับผิดชอบมากมาย ดังนั้นบุคคลที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่กำหนดขึ้นมานั้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เนื่องจากมีผลการศึกษาที่นักวิชาการหลายท่านพบว่าบุคคลที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นยังขาดคุณสมบัติที่ดีและที่เหมาะสมอยู่มาก เช่น ขาดความรู้ด้านการบริหารโรงเรียน สมาชิกในคณะกรรมการสถานศึกษาที่ตั้งขึ้นมาใหม่ ทั้งครู ลูกจ้าง ผู้ปกครองนักเรียน ต่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนน้อยมาก ทั้งในด้านงบประมาณ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก บุคลากร นโยบาย และอื่น ๆ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการตัดสินใจและการบริหาร การลดปัญหาความขัดแย้ง ขาดทักษะกระบวนการกลุ่ม สมาชิกในคณะกรรมการสถานศึกษา โดยส่วนมากจะขาดทักษะเรื่องกระบวนการในการตัดสินใจ การแก้ปัญหาและทักษะอื่น ๆ ขาดความชัดเจนในเรื่องของบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยสมาชิกส่วนใหญ่แล้วยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองหรือของคณะกรรมการว่าจะมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบน้อยเพียงใด อีกทั้งยังไม่แน่ใจว่าคณะกรรมการที่ตนเองสังกัดนั้นเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือเป็นคณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการตัดสินใจ ประกอบกับกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นไม่ใช่ผู้บริหารสถานศึกษา และไม่ใช่ผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชาของผู้บริหาร อีกทั้งหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบก็มีใช้ภารกิจหลัก และการปฏิบัติงานในหน้าที่ดังกล่าวก็มิได้รับค่าตอบแทนแต่ประการใด งานส่วนใหญ่จึงยังเป็นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากนั้นยังพบปัญหา คือ กรรมการไม่มาประชุม หรือมาแล้วไม่แสดงความคิดเห็น บทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงไม่บรรลุถึงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาเท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 91)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน : กรณีศึกษากลุ่มโรงเรียนโป่งนก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 3 เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มาเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานที่มีความเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินการจัดการศึกษากลุ่มโรงเรียนโป่งนก เพื่อให้การจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนโป่งนกเกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนเป็นสำคัญ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มโรงเรียนโป่งนก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับครูในกลุ่มโรงเรียนโป่งนก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 3
3. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มโรงเรียนโป่งนก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 3

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบระดับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มโรงเรียนโป่งนก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 3
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นทำให้ทราบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับครู ที่มีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มโรงเรียนโป่งนก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 3
3. เพื่อนำข้อคิดเห็น และข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น
4. เป็นแนวทางให้สถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ได้นำผลวิจัยไปพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 93 คน และคณะครูจำนวน 114 คน ของกลุ่มโรงเรียนโป่งนก จำนวน 9 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนบ้านโป่งนกพิทยา โรงเรียนบ้านโป่งนกพิทยา (สาขามันคล่องผักหวาน) โรงเรียนชัยมงคลวิทยา โรงเรียนบ้านโป่งขุนเพชรพัฒนา โรงเรียนบ้านไทรงาม โรงเรียนบ้านศิลาทอง

โรงเรียนบ้านสะพานยาว โรงเรียนบ้านสะพานหิน และโรงเรียนบ้านบึงเวียนวิทยา ในเขต ตำบลโป่งนก อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 3 ประจำปีการศึกษา 2550

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู กลุ่มโรงเรียนโป่งนก อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 3 ประจำปีการศึกษา 2550 จำนวนรวม 150 คน มีวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยนำประชากรทั้งสองกลุ่มซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะครูมาทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ให้เหลือกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 67 คน และคณะครู จำนวน 83 คน

2. ตัวแปร

2.1 ตัวแปรต้น (independent variables) ได้แก่ สถานภาพของบุคคลตามบทบาทหน้าที่ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1.1 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 ครู

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้คำศัพท์ในความหมายและขอบเขตจำกัดดังนี้

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง คณะบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 และ พ.ศ. 2546 มีความตั้งใจ เสียสละ อุทิศตนเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่

ผู้แทนผู้ปกครอง หมายถึง ผู้แทนของผู้ที่มีรายชื่อเป็นผู้ปกครองตามทะเบียนนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกิน 2 คน

ผู้แทนครู หมายถึง ผู้แทนของข้าราชการครูปฏิบัติการสอนและผู้ช่วยบริหารสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกิน 2 คน

ผู้แทนองค์กรชุมชน หมายถึง ผู้แทนของชมรม สมาคม มูลนิธิ องค์กรเอกชน หรือกลุ่มบุคคลในรูปแบบอื่น ที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และมีที่ตั้งอยู่ในเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกิน 2 คน

ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง ผู้แทนขององค์การบริหารส่วนตำบล ไป่งนก อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ จำนวนไม่เกิน 2 คน

ผู้แทนศิษย์เก่า หมายถึง ผู้แทนสมาคมศิษย์เก่าหรือบุคคลที่เคยศึกษาจากสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกิน 2 คน

ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยในท้องถิ่น ข้าราชการ บำนาญ ข้าราชการอื่นนอกสถานศึกษา พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ เจ้าของหรือผู้บริหารสถานประกอบการทั้งในเขตและนอกเขตบริการของสถานศึกษานั้น จำนวนไม่เกิน 4 คน

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาตามโครงสร้างของคณะกรรมการการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนไป่งนก จังหวัดชัยภูมิ

ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ หมายถึง ผู้แทนขององค์กรศาสนาในชุมชน นักบวช พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 2 รูป

ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง ระดับการแสดงพฤติกรรมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วม กับสถานศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องในด้านหลักสูตรทั้งหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ระดับการแสดงพฤติกรรมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วม กับสถานศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความสอดคล้อง กับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

การมีส่วนร่วมด้านการใช้สื่อ, แหล่งเรียนรู้ หมายถึง ระดับการแสดงพฤติกรรมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วม กับสถานศึกษาที่มีความเกี่ยวข้อง กับสื่อที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

การมีส่วนร่วมด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง ระดับการแสดงผลพฤติกรรมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา ทั้งในด้านผู้เรียน ผลงาน และการมีส่วนร่วมในการวางแผนการวัดและประเมินผลสถานศึกษา

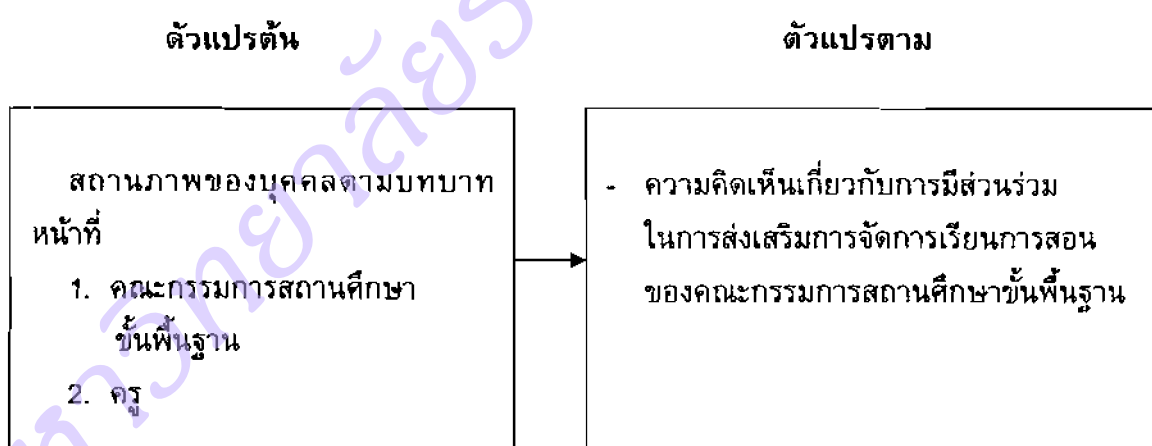
กลุ่มโรงเรียนโป่งนก หมายถึง โรงเรียนในกลุ่มทั้งหมด 9 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านโป่งนกพิทยา, โรงเรียนชัยมงคลพิทยา, โรงเรียนบ้านบ้านโป่งนกพิทยา (สาขาสถาปัตยกรรม), โรงเรียนบ้านโป่งนกพิทยาพัฒนา, โรงเรียนบ้านไทรงาม, โรงเรียนบ้านคลองคอก, โรงเรียนบ้านสะพานยาว, โรงเรียนบ้านสะพานหิน และโรงเรียนบ้านโป่งนกพิทยา ในเขตอำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในปัจจุบันคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ถูกกำหนดขึ้นนั้นมีความเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นนับว่าจะก่อให้เกิดผลดีเป็นอย่างยิ่งแก่การดำเนินงานของสถานศึกษา หากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเคร่งครัด ซึ่งในแต่ละบทบาทหน้าที่นั้นจัดได้ว่ามีความสำคัญต่อสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการกำกับนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา การให้ความเห็นชอบในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา รวมไปถึงการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา รวมทั้งการให้ความเห็นชอบในการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน และการให้ความเห็นชอบในการจัดทำหลักสูตรทั้งหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรนั้นมีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อีกด้วย นอกจากนี้บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษายังมีส่วนในการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพิทักษ์สิทธิเด็ก และให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพของตนเอง ในด้านของการบริหารจัดการนั้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา อีกทั้งยังช่วยในการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรจากทั้งภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนในทุก ๆ ด้านและมีส่วนร่วมในการร่วมสืบสานจารีตประเพณี

ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา โดยทำการศึกษาข้อมูล 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อ, แหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้มาทำการศึกษาและวิเคราะห์ ถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการเกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อสถานศึกษา และจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้ คือ ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับครูเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มโรงเรียนโป่งนก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 แตกต่างกัน